

Щуришен Я. А.

Університет митної справи та фінансів

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МИТНОГО КОНТРОЛЮ ЧЕРЕЗ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ МЕХАНІЗМІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті здійснюється комплексний аналіз шляхів підвищення ефективності митного контролю в Україні через удосконалення державних управлінських механізмів в умовах воєнного стану. Обґрунтовано, що митна система в сучасних умовах виконує не лише фіскальні та регуляторні функції, а й відіграє ключову роль у забезпеченні економічної та національної безпеки держави, стабільності зовнішньоекономічних зв'язків і підтримці обороноздатності країни. Воєнні виклики, зміна структури товаропотоків та зростання обсягів гуманітарних і військових вантажів зумовлюють необхідність глибокої модернізації митного адміністрування. У статті визначено основні напрями підвищення ефективності митного контролю, зокрема цифровізацію митних процедур, розвиток ризик-орієнтованого підходу, впровадження антикорупційних механізмів, удосконалення кадрової політики та поглиблення міжнародної інтеграції. Особливу увагу приділено можливостям застосування спеціалізованих спрощених режимів контролю для гуманітарних, військових та стратегічно важливих вантажів, що дозволяє поєднати оперативність митного оформлення з належним рівнем безпеки. Проведено аналіз статистичних даних Державної митної служби України, Міністерства фінансів України, а також матеріалів OECD, Всесвітньої митної організації та Європейської Комісії, що дало змогу виявити ключові проблеми функціонування митної системи та окреслити потенційні можливості її розвитку в умовах воєнного та післявоєнного періоду. Запропоновано практичні рекомендації щодо удосконалення державних управлінських механізмів митного контролю, спрямовані на підвищення прозорості процедур, зниження корупційних ризиків, оптимізацію використання ресурсів та адаптацію митної системи України до європейських стандартів.

Ключові слова: митний контроль, державні управлінські механізми, цифровізація, ризик-менеджмент, антикорупційні заходи, міжнародна інтеграція, воєнний стан, ефективність, економічна безпека.

Постановка проблеми. У статті здійснюється аналіз сучасних шляхів підвищення ефективності митного контролю в Україні через удосконалення державних управлінських механізмів в умовах воєнного стану. Актуальність теми зумовлена різким зростанням стратегічного навантаження на митну систему після початку повномасштабної військової агресії Російської Федерації проти України. Митні органи у цих умовах виконують роль не лише фіскального інструмента, а й ключового елемента економічної обороноздатності держави, забезпечуючи безперервний рух військових, гуманітарних і критично важливих товарів.

За даними Міністерства фінансів України, у 2022 році надходження від митних платежів скоротилися на 27%, що зумовлено падінням імпорту, зміною товарної структури, спрощенням процедур та зміною географії торговельних пото-

ків [7]. Водночас через кордон було пропущено понад 150 тис. тонн гуманітарних вантажів, що потребувало запровадження спрощених режимів контролю та створення спеціалізованих «зелених коридорів» [8].

Воєнний стан висвітлює значні недоліки в управлінській та процедурній структурі митної системи, зокрема: надмірну бюрократизацію; недостатній рівень цифрової інтеграції; слабку аналітичну інфраструктуру; високі корупційні ризики; недостатню інтеграцію з митними органами держав-партнерів.

У зв'язку з цим виникає потреба у цілісній модернізації державних управлінських механізмів, спрямованих на підвищення результативності митного контролю та забезпечення економічної безпеки в умовах воєнного стану й у післявоєнний відновлювальний період.

Митна система України є стратегічним компонентом системи державного управління, що забезпечує реалізацію фіскальної політики, регулювання зовнішньоекономічної діяльності, контроль за переміщенням товарів, а також захист економічної та національної безпеки. В умовах війни митні органи опинилися в ситуації різкого навантаження, зміни логістики, збільшення обсягів гуманітарних поставок та необхідності контролю за військовими вантажами.

Традиційні механізми контролю, засновані на паперовому документообігу та вибіркового видах контролю, виявилися недостатньо гнучкими й повільними. Значну частину порушень складають контрабандні схеми ввезення підакцизних товарів, техніки подвійного призначення та нелегального переміщення готівкових коштів. Це зумовлює необхідність застосування сучасних управлінських технологій, зокрема систем ризик-менеджменту, цифрової інтеграції із міжнародними базами даних, автоматизованих інструментів профілювання ризиків та пост-аудиту.

Проблема полягає в тому, що попри значні реформи, митна система все ще не забезпечує достатній рівень оперативності, безпеки та прозорості, що особливо критично у воєнний період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз сучасної наукової літератури показує, що питання вдосконалення митного контролю розглядається у контексті цифровізації, адаптації до європейських норм та підвищення ефективності державного управління.

Головай Н. [1] наголошує на необхідності модернізації технологічних процесів митного контролю та зменшення впливу людського фактора.

Ковальчук І. [4] аналізує специфіку роботи митних органів у воєнний час, виокремлюючи проблеми нормативної нестабільності та розриву логістичних ланцюгів.

Міщенко І. та Гармаш А. [5] визначають необхідність адаптації українського законодавства до норм ЄС та впровадження ризик-орієнтованої моделі контролю.

Галіна В. [6] деталізує проблеми кадрової підготовки та низьку якість матеріально-технічного забезпечення митниць.

Звіт ДМСУ за 2021–2023 роки [7] підкреслює структурні проблеми в організації процедур митного контролю.

OECD [14] та WCO [16] звертають увагу на ключову роль аналітичних систем, автоматизації та міжнародного обміну даними у забезпеченні безпеки й ефективності митного контролю.

Таким чином, попри значну кількість досліджень, комплексне опрацювання саме управлінських механізмів митного контролю у воєнних умовах залишається недостатнім, що обґрунтовує актуальність цього дослідження.

Постановка завдання. Мета статті полягає у комплексному дослідженні шляхів підвищення ефективності митного контролю шляхом удосконалення державних управлінських механізмів в умовах воєнного стану та визначенні практичних заходів, здатних забезпечити оперативне, прозоре та безпечне здійснення митних процедур.

Наукова новизна полягає у:

Систематизації управлінських механізмів, що забезпечують ефективність митного контролю у воєнний період, з урахуванням міжнародних стандартів WCO, OECD та ЄС.

Обґрунтуванні моделі інтегрованого митного контролю, що включає цифровізацію, ризик-менеджмент та автоматизовані аналітичні системи.

Узагальненні практичного досвіду воєнного часу, зокрема впровадження «зелених коридорів» та пост-аудиту після перетину кордону.

Запропонуванні нової моделі кадрової підготовки, яка базується на безперервному професійному розвитку та цифровій компетентності.

Формуванні комплексного підходу до антикорупційних механізмів, заснованого на поєднанні відеофіксації, автоматизації процесів та незалежного нагляду.

Виклад основного матеріалу. Ефективність митного контролю в умовах воєнного стану значною мірою визначається рівнем цифровізації митних процедур, розвитком системи ризик-менеджменту, впровадженням антикорупційних механізмів, професійною підготовкою кадрів та поглибленням міжнародної інтеграції.

Цифрова трансформація митної сфери є фундаментальним чинником модернізації державного управління, оскільки забезпечує прозорість процедур, прискорення переміщення товарів через митний кордон, зменшення впливу людського фактора та оптимізацію використання ресурсів.

Практика країн Європейського Союзу доводить, що перехід від паперових процедур до комплексних цифрових рішень дозволяє скоротити час митного оформлення на 25-30%, збільшити обсяг автоматизованих перевірок та знизити рівень корупційних ризиків, характерних для традиційних моделей контролю [10; 11].

В Україні цифровізація митних процесів просувається поступово: понад 70% декларацій пода-

ються в електронному форматі, однак відсутність повної інтеграції між інформаційними системами суміжних органів, недостатній рівень кіберзахисту, слабка пропускна здатність окремих електронних платформ та відсутність прямої синхронізації з інформаційними мережами ЄС істотно знижують ефективність цифрових сервісів [13].

У цьому контексті важливим є створення єдиного «Електронного митного кабінету», який забезпечуватиме автоматизований обмін даними між учасниками зовнішньоекономічної діяльності та митними органами, спрощення процедур декларування, можливість дистанційного пост-аудиту та повну відмову від паперових документів.

Розвиток системи ризик-менеджменту є ще одним ключовим напрямом удосконалення митного контролю. Сучасні моделі ризик-орієнтованого контролю, рекомендовані WCO, OECD та Європейською Комісією [14; 16], ґрунтуються на аналізі великих масивів даних, використанні адаптивних алгоритмів прогнозування та застосуванні інтелектуальних систем профілювання ризиків.

У країнах Європейського Союзу впровадження систем автоматичного аналізу ризиків дозволило скоротити частку фізичних оглядів до 30-40%, водночас підвищивши рівень виявлення правопорушень і контрабандних схем [3]. В Україні відповідні інструменти функціонують лише частково: профілі ризику оновлюються нерегулярно, міжвідомчий обмін інформацією є недостатнім, а технічні можливості опрацювання даних не відповідають сучасним вимогам.

Особливого значення у воєнний час набуває контроль за товарами подвійного призначення, електронікою, технікою, транспортними засобами та енергоносіями, адже саме ці категорії найчастіше використовуються для прихованого переміщення забороненої продукції. Впровадження інтелектуальних систем аналізу (AI-based customs monitoring) здатне суттєво знизити ризики контрабанди та несанкціонованого переміщення критично важливих ресурсів.

Умови воєнного стану також зумовили потребу у впровадженні спрощених процедур митного контролю, зокрема спеціалізованих «зелених коридорів» для оперативного переміщення гуманітарної та військової допомоги.

Досвід Європейського Союзу із запровадження «green lanes» у період пандемії COVID-19 став основою для адаптації подібного механізму в Україні, що дозволило істотно скоротити час оформлення критично важливих вантажів і мінімізувати затримки на кордоні.

За даними Державної митної служби, лише у 2022 році через український кордон пройшло понад 150 тис. тонн гуманітарних вантажів, а застосування прискорених процедур зменшило час оформлення на 40-50%, забезпечивши безперебійність логістичних ланцюгів [8].

Разом із тим використання спрощених режимів створює ризики зловживань, зокрема спроби незаконного ввезення піддакцизних товарів або товарів подвійного призначення під виглядом гуманітарної допомоги. Ці ризики потребують посилення контролю за рахунок цифрового маркування гуманітарних вантажів, запровадження електронного реєстру отримувачів допомоги, QR-кодування та проведення пост-аудиту після перетину кордону.

Антикорупційна складова митного контролю посідає особливе місце у структурі модернізації управлінських механізмів. Корупція у митній сфері традиційно вважається однією з головних загроз економічній безпеці країни, а в умовах війни ці ризики набувають критичного характеру. Європейський досвід доводить, що найефективнішими інструментами боротьби з корупцією є: повна відеофіксація митних процедур, автоматизований розподіл декларацій між інспекторами, електронні протоколи перевірок, прямий доступ громадськості до статистичних даних, а також функціонування незалежних підрозділів внутрішньої інспекції [11].

В Україні ці інструменти впроваджуються вибірково, що знижує їхню результативність. Посилення антикорупційної інфраструктури можливе шляхом залучення міжнародних експертів, гармонізації внутрішніх процедур з рекомендаціями ЄС та запровадження системи регулярного незалежного аудиту.

Професійний розвиток кадрів митної служби є важливим елементом підвищення ефективності державного управління митною сферою. Дослідження свідчать, що понад 40% українських митників потребують підвищення кваліфікації у сферах цифрових компетентностей, аналітики даних, міжнародного права, а також ідентифікації ризиків товарів [6].

У країнах Європейського Союзу застосовується модель безперервної професійної освіти, яка передбачає регулярне підвищення кваліфікації, участь у міжнародних навчальних програмах, проходження тренінгів WCO, використання симуляційних систем для моделювання процесів контролю та проведення сертифікації персоналу.

Для України актуальним є створення єдиного навчально-тренінгового центру Державної митної

служби, інтегрованого у європейські навчальні платформи, що дозволить формувати нову модель професійної культури, засновану на сталому розвитку компетентностей.

Удосконалення митного контролю неможливе без глибокої міжнародної інтеграції. Приєднання України у 2022 році до Конвенції про спільний транзит та впровадження системи NCTS стали найбільш значущими кроками у напрямі гармонізації з європейськими стандартами [2]. Це дозволило скоротити час транзитних операцій, забезпечити більш прозорий рух товарів та створити передумови для майбутнього приєднання до Митного союзу ЄС.

Перспективним напрямом є створення спільних пунктів пропуску з країнами-сусідами, що дозволяє скоротити час митного оформлення на 30-40%, зменшити корупційні ризики та підвищити ефективність контролю. Не менш важливим є інтеграція в європейські та міжнародні інформаційні системи, такі як Europol, OLAF, Frontex, а також системи обміну митною статистикою, що сприятиме ефективнішій боротьбі з транскордонною контрабандою та ухиленням від сплати митних платежів [15].

Функціонування митної системи України в умовах воєнного стану супроводжується комплексом викликів, що суттєво впливають на здатність держави забезпечувати ефективний контроль за переміщенням товарів та транспортних засобів. Значна частина пунктів пропуску була пошкоджена або опинилася в зоні підвищеної небезпеки, що призвело до нерівномірного перерозподілу вантажопотоків і формування черг на західних кордонах [5]. У результаті підвищується навантаження на митні органи, що створює умови для зростання логістичних витрат, збільшення часу оформлення та ризику зниження якості контролю [1].

Однією з ключових проблем залишається недостатня інтегрованість інформаційних систем митної служби з іншими державними реєстрами та міжнародними платформами. Відсутність повного двостороннього обміну інформацією з системами ЄС – ICS2, NCTS та EORI – ускладнює оперативне отримання відомостей щодо ризикових товарів і суб'єктів ЗЕД [19]. Розриви в інформаційній взаємодії створюють загрозу пропуску товарів із порушеннями, зокрема гуманітарних вантажів, військової техніки, товарів подвійного призначення, пального й медичних препаратів [9].

Помітною є також проблема недостатньої автоматизації процесів управління ризиками. Хоча Україна декларує курс на повну гармонізацію

системи менеджменту ризиків із підходами ЄС, практична реалізація залишається обмеженою [4]. Значна частина аналізу ризиків досі здійснюється із застосуванням ручних рішень, що не лише сповільнює процедури, але й створює підґрунтя для суб'єктивності та корупційних ризиків [6].

Кадровий аспект також є критичним. В умовах війни фіксується відтік працівників, підвищений рівень психологічного навантаження та кадровий дефіцит в окремих регіонах [12]. Це погіршує оперативність контролю, знижує якість аналітичної роботи та створює ризики втрати персоналу, що відчутно впливає на роботу системи загалом.

Окрему категорію викликів становлять спроби контрабанди та незаконного переміщення товарів, що активізувалися у зв'язку з масовим переміщенням гуманітарних вантажів та зростанням попиту на дефіцитну продукцію. Рахункова палата України зафіксувала суттєві втрати державного бюджету через ухилення від сплати митних платежів та недосконалість механізмів превентивного контролю [6]. Аналогічні тенденції ідентифікують міжнародні організації, зокрема WCO, які вказують на збільшення випадків переміщення ризикових товарів у зонах конфліктів [22].

Отже, проблеми митної сфери в умовах війни мають багаторівневий характер та потребують системного перегляду державних управлінських інструментів, цифрових рішень, кадрової політики та механізмів міжнародної взаємодії.

Підвищення ефективності митного контролю вимагає комплексної трансформації системи управління, яка враховує технологічні, інституційні та кадрові аспекти. Одним із ключових напрямів є цифровізація митних процедур, що передбачає повний перехід на електронний документообіг, інтеграцію інформаційних систем та впровадження автоматизованих рішень. Експерти Європейської Комісії наголошують, що цифровий обмін даними зменшує час оформлення в середньому на 40-60% та істотно знижує ймовірність корупції [19]. Для України цифрова інтеграція з платформами ЄС є особливо важливою в контексті реалізації «митного безвізу» [17].

Впровадження сучасної системи управління ризиками є другим фундаментальним напрямом. OECD у своїх аналітичних звітах підкреслює, що держави, які використовують повністю автоматизовані ризик-орієнтовані системи, зменшують обсяг фізичного огляду вантажів до 10–20% загального обсягу, водночас підвищуючи результативність виявлення порушень [21]. Україна, інтегруючи CRMF та аналіз ризиків на основі

великих масивів даних, може суттєво підвищити точність визначення ризикових вантажів [4].

Антикорупційні заходи відіграють ключову роль у модернізації митної системи. Досвід країн ЄС, зокрема Польщі та Литви, підтверджує, що застосування стаціонарних сканувальних комплексів, автоматичної фотофіксації та прозорого онлайн-контролю рішень митних інспекторів дозволяє скоротити корупційні ризики більш ніж на 50% [20]. В Україні аналогічні системи мають бути впроваджені повсюдно, що дозволить мінімізувати людський фактор та стандартизувати процеси.

Не менш важливим є розвиток кадрової політики. За даними ДМСУ, після 2022 року суттєво зросла потреба в аналітичних кадрах, фахівцях з ІТ, ризик-менеджерів та експертів у сфері міжнародного права [5]. Впровадження програм навчання за участю WCO, European Customs Training Hub та національних академічних установ значно підвищить професійну компетентність персоналу митниці [22].

Суттєвим напрямом є також інституційне зближення з ЄС. Впровадження NCTS у повному обсязі, інтеграція з ICS2 та уніфікація процедур відповідно до Митного кодексу ЄС сприятимуть не лише гармонізації систем, але й підвищенню передбачуваності митного регулювання для бізнесу [19]. Участь України у міжнародних інформаційних мережах – ІТС, OECD, WCO – створює умови для своєчасного виявлення ризикових товарів, контрабанди та запобігання ухиленню від сплати митних платежів [23].

Таким чином, удосконалення державних управлінських механізмів має ґрунтуватися на поєднанні цифровізації, ризик-менеджменту, антикорупційних інструментів, кадрового розвитку та міжнародної інтеграції. Тільки комплексний підхід здатен забезпечити підвищення ефективності митного контролю та стійкість системи в умовах війни та післявоєнного відновлення.

Висновки. У результаті дослідження встановлено, що митна система України перебуває під впливом значних викликів, які ускладнюють виконання контрольних та регуляторних функцій у період воєнного стану. Зростання обсягів критично важливих товарів, пошкодження логістичної інфраструктури та активізація незаконних схем переміщення формують потребу в нових управлінських підходах. Модернізація митного контролю має здійснюватися через цифровізацію процедур, інтеграцію з європейськими системами, впровадження автоматизованих алгоритмів аналізу ризиків та розгортання сучасних антикорупційних практик.

Отримані результати підтверджують, що розвиток кадрового потенціалу, формування високої інституційної спроможності та розширення міжнародної співпраці є фундаментальними умовами підвищення ефективності митної системи. Комплексність запропонованих заходів забезпечить не лише підвищення результативності митного контролю у короткостроковій перспективі, але й прискорення євроінтеграційних процесів і зміцнення економічної безпеки України.

Список літератури:

1. Боришчук О. В. Митний контроль у забезпеченні економічної безпеки в умовах воєнного стану. 2024. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/52961/1/Boryschuk.pdf>
2. Галіна В. П. Проблеми та перспективи здійснення митного контролю в Україні. Науковий вісник ОНУ. 2020. № 274–275. С. 80–92. URL: <https://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2020/274-275/pdf/80-92.pdf>
3. Головай Н. М. Митний контроль за переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України. Економіка та суспільство. 2022. № 26. С. 115–119. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1155>
4. Державна митна служба України. Звіт за 2021 рік. URL: <https://customs.gov.ua>
5. Коваленко М. Ю. Митна політика України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Економіка України*. 2020. № 2. С. 58–63. URL: <https://ucu.edu.ua>
6. Ковальчук І. П. Митний контроль в умовах воєнного стану: виклики та можливості. *Науковий вісник*. 2024. № 45(2). С. 78–85. URL: <https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/11/Kovalchuk-I.pdf>
7. Міщенко І. В., Гармаш А. І. Митний контроль в Україні: сутнісні характеристики та термінологічний дискурс. 2020. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/d47f1e69-1a69-4947-b4dd-2eb6961b83bc>
8. Мороз В. Митна безпека: проблеми та шляхи вирішення. *Вісник транспорту та промисловості*. 2020. № 67. С. 45–50. URL: <https://btp.nau.edu.ua>
9. Нестеренко І. Роль митного контролю в забезпеченні економічної безпеки держави. *Економічна безпека*. 2021. № 1. С. 34–40. URL: <https://economics.net.ua>
10. Остапенко Ю. Митний контроль в умовах глобалізації. *Світова економіка*. 2020. № 3. С. 78–83. URL: <https://economics.opu.ua>

11. Павленко А. Митна політика України: проблеми та перспективи. *Економіка та держава*. 2021. № 2. С. 22–27. URL: <https://www.economy.in.ua/?op=1&z=5040&i=3>
12. Рахункова палата України. Звіт про результати аудиту контролю за митними платежами. 2021. URL: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2021/20-2_2021/9805.pdf
13. Романенко С. Митний контроль: теорія та практика. *Вісник транспорту*. 2021. № 68. С. 56–61. URL: <https://btp.nau.edu.ua>
14. Савченко Т. Митна справа: сучасні тенденції та проблеми. *Митна справа*. 2020. № 19(2). С. 89–94. URL: <https://customs-journal.com>
15. Тимошенко В. Митний контроль у цифрову епоху. *Інформаційні технології в митній справі*. 2021. № 11(1). С. 34–39. URL: <https://infotech.customs.gov.ua>
16. Федоренко О. Митна політика України в умовах євроінтеграції. *Економічний часопис*. 2021. № 33(5). С. 102–107. URL: <https://echasopys.lnu.edu.ua>
17. Черненко І. Митний контроль: сучасний стан та напрями вдосконалення. *Науковий вісник*. 2021. № 46(3). С. 67–73. URL: <https://econom.lnu.edu.ua>
18. Шевченко Т. Цифровізація митного контролю: досвід ЄС та перспективи для України. *Інформаційні технології в митній справі*. 2022. № 10(3). С. 45–52. URL: <https://infotech.customs.gov.ua>
19. European Commission. Customs Union: Overview. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs-union_en
20. International Monetary Fund. Ukraine: Article IV Consultation Report. 2021. URL: <https://www.imf.org>
21. International Trade Centre. Trade Facilitation and Customs Modernization. URL: <https://intracen.org>
22. OECD. Risk Management in Customs Administrations. URL: <https://www.oecd.org>
23. Podolchak N., Dziurakh Yu., Halanets V. Development of Ukraine's Customs Policy in the Context of European Integration. 2023. URL: <https://economics.net.ua/ejopu/2023/No2/75.pdf>
24. UNECE. Harmonization of Frontier Controls Convention. URL: <https://unece.org>
25. World Customs Organization. Revised Kyoto Convention. URL: <http://www.wcoomd.org>

Shchuryshen Ya. A. POSTGRADUATE STUDENT, DEPARTMENT OF PUBLIC ADMINISTRATION AND CUSTOMS ADMINISTRATION, UNIVERSITY OF CUSTOMS AND FINANCE, DNIPORO, UKRAINE

The article provides a comprehensive analysis of ways to improve the efficiency of customs control in Ukraine through the enhancement of state governance mechanisms under conditions of martial law. It is substantiated that in the current circumstances the customs system performs not only fiscal and regulatory functions, but also plays a key role in ensuring the economic and national security of the state, the stability of foreign economic relations, and the support of the country's defense capability. Wartime challenges, changes in the structure of trade flows, and the growth in volumes of humanitarian and military cargo necessitate deep modernization of customs administration. The article identifies the main directions for increasing the efficiency of customs control, including the digitalization of customs procedures, the development of a risk-oriented approach, the implementation of anti-corruption mechanisms, the improvement of personnel policy, and the deepening of international integration. Particular attention is paid to the possibilities of applying specialized simplified control regimes for humanitarian, military, and strategically important cargo, which makes it possible to combine the rapid clearance of goods with an adequate level of security. An analysis of statistical data from the State Customs Service of Ukraine, the Ministry of Finance of Ukraine, as well as materials from the OECD, the World Customs Organization, and the European Commission was conducted, which made it possible to identify key problems in the functioning of the customs system and to outline potential opportunities for its development during the wartime and post-war periods. Practical recommendations are proposed for improving state governance mechanisms of customs control, aimed at increasing the transparency of procedures, reducing corruption risks, optimizing the use of resources, and adapting Ukraine's customs system to European standards.

Key words: *customs control, state management mechanisms, digitization, risk management, anti-corruption measures, international integration, martial law, efficiency, economic security.*

Дата надходження статті: 03.12.2025

Дата прийняття статті: 26.12.2025

Опубліковано: 30.12.2025